

K
R
Ö
N
I
K
A

BERG 2009

Bergs krönika 2009

Årgång 66

Årets krönika kom att handla om tre ämnen: Nykterhetsrörelsen, Elin Wägner och kyrkan. Logen Förgät mig ej har fyllt imponerande 100 år vilket firats som sig bör. Under många år var logens verksamhet av stor betydelse i bygden och vi tecknar historien.

Även författarinnan Elin Wägner har haft stor betydelse för Berg. Inte minst som en av initiativtagarna till den krönika du just nu har i handen. Thage G. Peterson, bördig från Hagtorpet, berättar om Wagners insats på det lokala planet.

Och så till Svenska kyrkan: Den planerade sammanslagningen med Asa och Aneboda församlingar satte punkt för Berg som egen församling vid årsskiftet. Några månader innan dess tvingades församlingen att hastigt stänga kyrkobyggnaden tills vidare. Orsaken var mögelangrepp i golvbjälklaget. När kyrkan åter kan öppna är i skrivandets stund fortfarande oklart och vi får säkert anledning att återkomma till frågan framöver.

Till sist vill vi framföra vårt varma tack till alla som på olika sätt bidragit till denna 66:e krönika i Elin Wagners anda!

Berg i mars 2010

Redaktionskommittén

Kerstin Haggren

Sune Andersson

Jerker Haglund

Omslagsbild: Interiör från Lilla Björka under minnesåret 2010. Utställningen Nutid möter tradition. På väggen ett ungdomsporträtt av Elin Wägner..

Sista sidan: Unga och gamla Bergbor som deltar vid olika evenemang under året.

Hembygdsgården i sommarskrud.

Verksamhetsberättelse

Bergs hembygdsförening sammanfattar verksamheten 2009

Styrelsen har under året bestått av följande ledamöter:

Bengt Göransson, ordförande

Torsten Persson, sekreterare

Lena Johansson, kassör

Erik Andersson, styrelseledamot

Lars Nyvall, styrelseledamot

Ingrid Johansson, styrelseledamot

Eva Karlsson, styrelseledamot

Sara Karlsson, styrelseledamot

Suppleanter: Inga-Gun Andersson, Iréne Eng, Märta Schlecker.

Revisorer: Lars-Erik Persson, Filip Karlsson, med Ewert Ericsson som suppleant.

Stugvärdar: Eva Karlsson och Barbro Ahl, med Märta Schlecker som ersättare.

Gårds- och inventariekommitté: Erik Andersson (smk), Gustav Andersson, Bengt Bengtsson, Folke Johansson, Lars Nyvall och Lars-Göran Pehrsson.

Redaktionskommitté, Bergs Krönika: Kerstin Haggren (smk), Sune Andersson och Jerker Haglund.

Ledamot i styrelsen för Lilla Björka: Eva Persson

Roteombud:

Björka/Herrgården	Barbro Ahl
Ernatorp	Kent Eng
Holma/Ramsås	Stefan Gustafsson
Sandvik/Matkull	Gun-Britt Pehrsson
Lövhult	Gunnar Larsson
Rösås	Marianne Ståhl
Hult	Gustav Andersson
Lädja	Cecilia Hedstig
Hjulatorp	Bertil Johansson

Valberedning: Gunnar Larsson (smk), Ewert Ericsson och Karl Johan Krantz.

VERKSAMHET

Årsmötet hölls i bygdegården 22 mars 2009. Under verksamhetsåret har styrelsen, utöver konstituerande sammanträde, haft sex ordinarie sammanträden.

Dessutom har ett möte med roteombuden hållits, samt överläggningar i samband med Bergveckan.

Valborg

Valborgsfirandet blev delvis en upprepning av föregående års: de torra markerna förhindrade alla former av öppen eld och fyrverkeri. Emellertid kompengades detta av att tre marschaller tändes. Kören sjöng, Eva Valente höll ett uppskattat tal till våren och kaffedrickning och korvförsäljning utbröt därefter. Ett i stort sett traditionellt firande.

Utställningar

Elin Wägner-utställningen på Lilla Björka vandrade vidare till Hembygdsgården, där bland annat snidade trägubbar ställdes ut av Arne Thorvaldsson. Sedvanlig byutställning i år med delar av Sörskog. Donerat material från Annegärde visades.

Värends spelmansgille och Värendsharpan spelade vid hembygdsföreningens välbesökta arrangemang under Bergveckan.

Besök i hembygdsgården 2009

Besöken började redan 25 april med STF Värendskretsen och avslutades 24 september med traditionellt och mycket uppskattat besök av klass 3A och 3B Lammhults skola.

Under säsongen har vi sedan bland annat haft Växjö Filatelistförening, Grimslövsbuss, SPF i Lammhult och PRO från Vislanda i hembygdsgården. Besöken har ofta kombinerats med en guidad tur på Lilla Björka.

Torsten och Eva Persson som haft Rotarygäster från Canada och Turkiet passade på att visa hembygdsgården. Gästerna var mycket imponerade. I september var Bergs byalag inbjudna till en tysk afton, vilket var mycket uppskattat av samtliga deltagare.

Flest besökare kom naturligtvis under Bergveckan.

Bergveckan

Liksom tidigare år blev onsdagskvällen höjdpunkten för föreningen. Ryktet om arrangemangen hade uppenbarligen spridit sig, och en större publik än tidigare fyllde planen framför huset. Värends spelmansgille musicerade tillsammans med sina inbjudna spelkamrater Värendsharpan, som spelar nyckelharpa. Tillsammans spelade man till tre pardansare från

Växjöortens Folkdanslag. Mycket uppskattat inslag var en klädvisning, där fem studentskor visade olika årgångar balklänningar. Lädjatrion framförde även i år Gislavedsvisan under stort bifall. Inga-Gun hade signerat de uppskattade tipsrundorna för stora och små. Det var nästan succéstämpel på kvällen.

Kaffe och våffla serverades under hela veckan.

Slåttergille

Ett betryggande antal liar och räfsor med vidhängande operatörer öppnade upp landskapet runt husen, och olika stilar i lieslätter demonstrerades. Slåtterorkestern eldade skarorna med muntra tongångar, och i sinom tid klingade vällingklockan och kallade villiga arbetare och åskådare till traditionell utfodring med gröt och smörgåsar.

Rotevandring

Årets rotevandring gick i Hult. Under sakkunnig ledning av Erik Andersson lotsades en ovanligt talrik besöksskara runt och fick god information om nuvarande och tidigare boende på de olika ställena. Den medhavda kaffekorgen fick deltagarna sedan plocka upp vid Lädja skola, där Erik applåderades för god guidning.

Klass 3 i Lammhults skola på utflykt i Bergs hembygdsgård.

Hänt på gården

Gårdskommittén har skött underhållet av anläggningen med den äran.

Kura skymning

Ett glädjande stort antal besökare deltog i det begynnande höstmörkrets "Kura skymning". Märtha Schlecker spelade upp band med samtal med sin far, förre handlaren Gunnar Andersson. Kurt Andersson sjöng Dan Andersson och andra diktares alster.

Krönikan

Krönikan har haft en tendens att öka i omfång. Med nuvarande bindningsteknik har den nått sitt maximum.

Temat för årgång 65 av Bergskrönikan var vägar. Stigar och vägar har knutit byar och människor samman under historiens gång. Spår av ett äldre vägnät försvinner fort vid nyare sträckningar. Flera artiklar belyser socknens kommunikationer både från ett historiskt och personligt perspektiv. Man utlovar också en fortsättning.

Under året har både scoutkåren och sockenrådet fyllt år. Krönikan uppmärksammar även dessa jubilarer.

Slutord

Bergs socken har många föreningar. Hembygdsföreningen har ett mycket bra medlemstal. Många känner mycket för sin bygd. Fler och yngre aktiva är ett mål. I det Leader Linné-projekt som just startat kommer man bland annat att undersöka möjligheterna till samordning mellan olika föreningar.

Ekonomi är också god men skulle behöva stärkas ytterligare. Föreningen har ett stort bundet kapital i äldre krönikor, skrifter och böcker. Vi kommer att satsa på en aktivare marknadsföring av dessa produkter.

Styrelsen vill tacka alla, som gör att vi kan blicka tillbaka på ännu ett gott år.

Bengt Göransson
ordf.

Torsten Persson
sekr.

Lena Johansson
kassör

I kamp för nykterheten

av Jerker Haglund

Logen Förgät mig ej har firat 100 år. Kring förra sekelskiftet växte sig nykterhetsrörelsen stark i hela landet och 1909 var det dags i Berg. Jerker Haglund tecknar historiken över en rörelse som under lång tid haft stor betydelse i bygden.

I början av 1900-talet var nykterhetsrörelsen i Sverige mycket stark, och debatten kring den höga alkoholkonsumtionen var livlig. Internationellt sett hade kampen mot alkoholen sitt ursprung i Godtemplarrörelsen som startade i USA 1851. Vid denna tid fanns i Sverige en präst vid namn Peter Wieselgren, och han kom att bli en av nykterhetsrörelsens portalfigurer här i landet. Under senare delen av 1800-talet och i början av 1900-talet grundades sedan en mängd nykterhetsloger över hela Sverige.

Alkoholen ansågs vara orsaken till mycket elände, och man opponerade sig också mot att säd och potatis användes till alkoholframställning i stället för att bli livsmedel. Det förekom också på vissa håll att arbetare fick ut en del av lönen i brännvin. Detta ledde till att många förespråkade ett totalt rusdrycksförbud, och vid en folkomröstning 1922 röstade inte mindre än 49 % för ett sådant förbud.

Nykterhetsloge även i Berg

Mot denna bakgrund var det naturligt att det uppstod önskemål om att bilda en nykterhetsförening även i Bergs socken. Sedan några år fanns det redan en organisation i det närbelägna Lidnäs, logen Blåklockan, som hade attraherat även en del ungdomar från Berg, och det var medlemmar från Blåklockan som tog initiativet till en ny loge i grannsocknen. Den 21 februari 1909 kunde så det första mötet med den nybildade logen i Berg hållas. Logen fick namnet "Förgät mig ej" med logenummer 3986, en förening inom organisationen IOGT.

Enligt det första protokollet hade ett femtiotal ordensmedlemmar från olika håll samlats, därav 13 chartermedlemmar från fadderlogen Blåklockan i Lidnäs. Redan vid det första mötet anmälde sig fem nya medlemmar, och antalet var därmed uppe i 18. Nya medlemmar strömmade

Mötena i logen. Första raden från vänster: Gerda och Einar Karlsson, Birger Rydström, Oscar Palm, okänd, Elof Karlsson, Torsten Rydström och Anna Fasth.

Diplomutdelning på möte i Bergs bygdegård. Från vänster Oscar Palm, Olga Palm, Agnes Fasth och Einar Svahn. Representant från storlogen Nils Annerud.

sedan till i rask takt. Efter första kvartalet var man 29 och när det första verksamhetsåret var till ända hade antalet medlemmar ökat till 39.

Hemlös förening

Med det stadigt ökande medlemsantalet blev problemet med möteslokal allt större. Enligt gamla protokoll hade logen först under ett och ett halvt års tid sin hemvist hos Anders Gabrielsson i Björka som upplät plats åt medlemmarna. Att detta inte var helt riskfritt och att den nybildade föreningen hade många motståndare framgick av de anonyma

Första lokalen var i Björka.

brev som Gabrielsson fick motta. I breven framfördes hot om att tända eld på Gabrielssons byggnader om han fortsatte med att upplåta lokaler för logens möten. Allvaret i dessa hotelser är väl svårt att värdera, men det tyder ändå på det motstånd mot godtemplararbetet som fanns i en liten småländsk landsbygdssocken runt förra sekelskiftet.

Om de framförda hoten hade verkan eller inte är så här i efterhand omöjligt att fastställa, men man flyttade verksamheten från Björka till Hösatorpet där man höll till under drygt ett år. Därefter hyrde man ett par rum i Lädja Sjögård som möteslokal. Självklart födde denna ambulering tillvaro så småningom frågan hos medlemmarna: Är det inte dags att vi skaffar en egen möteslokal?

Mot målet: Ett eget ordenshus

Tidigt hade frågan om en egen lokal kommit upp till diskussion på logens möten, och redan i mars 1910, alltså endast ett år efter logen Förgät mig ejs tillkomst, hade man bildat en byggnadsförening. Åtskilliga förslag framlades och förkastades, bl a att man skulle bygga ett ordenshus gemensamt med logen Blåklockan i Lidnäs. 1911 tillsattes en kommitté för att utreda möjligheterna att bygga ett ordenshus helt i egen regi. Och nu gick det raskt undan: Redan efter en vecka kunde kommittén meddela att den hade lokaliserat en lämplig plats för bygget, en tomt som kunde arrenderas på 49 år.

Logens årliga utflykt. Den här gången vid torpet Nybygget nära Nyängsbacken år 1927.

I Matkull hittade man en ödestuga som kunde inhandlas för 260 kronor. Stugan monterades ner och fraktades till den utsedda tomten, den plats där det som i folkmun fortfarande kallas "ordenshuset" står än idag. Byggnaden uppfördes under sommaren 1913, och den 8 november samma år kunde man hålla det första logemötet i den nya lokalen. Hela kostnaden för byggnationen landade på cirka 1300 kronor. Av dessa hade 450 kronor influtit genom olika insamlingar.

Rotfäste i bygden

Med en egen lokal hade nu logen en tryggare tillvaro inför framtiden. Under de första 20 åren stod den ovan nämnda byggnadsföreningen – bestående av logemedlemmar – som ägare till lokalen, men vid logens 25-årsjubileum överlämnade föreningens medlemmar genom ett gåvobrev äganderätten av byggnaden till logen, som nu hade en fast hemvist i socknen. Lokalen kom sedan att användas i sitt ursprungliga skick fram till 1937. Detta år byggde man till en scen och gjorde även en del andra ändringsarbeten. Logen var också under många år ansvarig för dansbanan

och festplatsen Björket. Den var belägen på mark tillhörande en gård i Björka som ägdes av en kyrkvärd. Det har berättats att det fanns en präst i Berg som ogillade att kyrkvärden upplät mark till festplatsen, men kyrkvärden ska ha svarat: "Det är med ungdomar på våren som när jag släpper ut mina kalvar och ungdjur – alla vill dansa och skutta omkring!"

Och att Björket var populärt framgår av att även många andra föreningar i bygden hyrde in sig där för olika arrangemang och festligheter. Arrendet av Björket överläts 1962 till Bergslunds GoIF, men av festplatsen återstår idag - gömda mellan granar och björkar – endast gamla cementplintar som utgjorde grunden för dansbanan.

Många aktiviteter

Men logen hade redan innan man funnit sin fasta punkt i tillvaron bedrivit verksamhet i bygden. 1912 startade man upp studie- och bildningsverksamhet som utvecklades till ett rikt föreningsliv, och samma år lades också grunden till ett eget bibliotek i logens regi. Detta bibliotek kom sedan att successivt utvidgas under årens lopp. Vid logens 40-årsjubileum 1949 omfattade biblioteket 865 band.

Detta bibliotek kom senare att överlåtas till kommunbiblioteket, som den 13 april 1968 därigenom kunde öppna en filial i Bergs sockenstuga med Inga Lisa Peterson som föreståndare.

Redan på 1920-talet började logen även anordna utfärder, bland annat till Taberg, Huskvarna och Jönköping. Detta finns dokumenterat genom gamla fotografier. Utflykterna företogs med mindre lastbilar med soffor på flaket. En årlig utfärd i hembygden gjordes också till Nyängsbackarna tillhörande Bergs säteri. Detta är en vacker plats belägen utmed gamla vägen mot Ormesberga, nära torpställena Ljungslätt och Nybygget.

Under vinterhalvåret förekom teaterverksamhet där pjäser inövades och framfördes inte bara i Berg utan också i närliggande ordenshus inom Norrvidinge kretsloge. Även midsommarfestligheter anordnades i Björket, och man gjorde programutbyten olika föreningar emellan. Under några år omkring 1950 gav man också ut tidningen "Talgdanken". Den speglade arbetet inom logen, men innehöll även berättelser om hembygden och händelser i Berg.

*"Vid logens
40-årsjubileum 1949
omfattade biblioteket
865 band.
Detta bibliotek kom
senare att överlåtas till
kommunbiblioteket."*

Högtidslogemöte i ordenshuset Förgät mig ej. Från vänster Karl-Olof Gustafsson, Einar Svahn, Ingeborg Peterson och Marianne Petersson.

August R Wennberg och kyrkoherde Erik Asplund vid logens 50-årsjubileum.

Ingeborg Peterson, Åke Stern och Marianne Petersson 1969

Logen sår nya frön

Genom mycket ideellt arbete kom logen Förgät mig ej att skjuta nya skott med betydelse för bygdens ungdom. Som en ny gren av verksamheten bildades år 1935 ungdomslogen 2262 Morgonstjärnan. Ungdomslogen visade sig bli en värdefull rekryteringsbas för medlemmar till moderlogen.

Ett annat sidoskott till Förgät mig ej bildades genom grundandet av scoutkåren på hösten 1948. Till kårchef valdes Einar Karlsson, Lädja. Kåren har sedan dess varit en av de mera livaktiga grenarna av verksamheten inom Bergs socken, och anordnar fortfarande midsommarfirande vid scoutstugan i Berg.

Apropå att så frön är det nästan ofrånkomligt att citera eldsjelen Oscar Palms anförande vid logens 40-årsjubileum 1949:

"492 personer har varit medlemmar av denna loge längre eller kortare tid (...) Vad har logen betytt för denna bygd och för sina medlemmar? Har den kunnat uppfylla den uppgift den varit avsedd att verka för?(...) Många har kanske gjort ett kort gästspel och icke tagit något som helst intryck(...) Men för dem som velat göra en insats har alltid något varit att lära(...) Många ungdomar har här skrivit sitt första protokoll, för första gången hållit i en ordförande-klubba eller för första gången yttrat sig vid ett möte. Denna ganska ofullständiga men dock medborgarskolning(...) blir en gåva från oss till samhället och till andra föreningar."

Och visst var det så, många är de som med stor glädje och tacksamhet kunnat se tillbaka på vad logen Förgät mig ej och organisationens ledare och stöttepelare betytt för dem. Många har genom studiecirkelar och bibliotek fått en god grund för att gå vidare till bland annat folkhögskolor eller för att på annat sätt skaffa utbildning till ett yrke i samhällets tjänst eller för att ta sig an uppgifter som till exempel förtroendevalda inom kommun, kyrka eller föreningsliv. Logearbetet betydde för många människovärde och kamratskap, man fick vara med och bestämma i en organisation. En gammal medlem har yttrat: "I ordenshuset är det demokrati och där får man kraft att uthärda vardagen". Andra talade om att fly vardagen när man gick på logemöten och sammanträden för att uppleva gemenskap med dem som delade samma värderingar i livet.

Sakta nedtrappning

I takt med socknens befolkningsminskning började också logens medlemsantal att sjunka. Vid 50-årsjubiléet 1959 redovisades 69 medlemmar, och vid 60-årsjubiléet hade logen cirka 40 medlemmar. Men fortfarande fanns gamla trogna kämpar kvar i leden: När man firade 70-årsjubileum 1979 utdelades diplom för såväl 25- som 50-åriga medlemskap. Det kan man kalla trohet för idealen!

I februari 2009 var det sedan dags för logen Förgät mig ej att passera den verkliga milstolpen – 100-årsjubiléet! Precis som inom många andra ideella föreningar har glöden så småningom falnat, bland annat beroende på att många aktiva medlemmar flyttat från socknen, en trend som slog igenom i slutet av 1950-talet och under 1960-talet. Festplatsen Björket överläts till Bergslunds Gymnastik- och Idrottsförening, och i mitten av 1970-talet såldes ordenshuset till markägaren Lars-Johan Pehrson i Sörskog. De sporadiska sammankomster som fortfarande äger rum hålls numera hemma hos någon av de 9 kvarvarande medlemmarna. Nuvarande ordförande är Inge Petersson, Torpsbruk.

Men själva ordenshuset finns fortfarande kvar. Det är numera privatbostad och ägs av Kennet och Ingrid Johansson. Huset heter fortfarande Förgät mig ej vilket nog garanterar att logen i Berg – oavsett den framtida utvecklingen – inte kommer att bli bortglömd!

Fotnot: Tack till Bengt Ivar Peterson för värdefulla synpunkter

Förgät mig ej är idag privatbostad och ägs av Kennet och Ingrid Johansson. I förgrunden logens nuvarande ordförande Inge Petersson, Torpsbruk, vid ett besök inför 100-årsjubiléet.

Elin Wägners liv i Berg

av Thage G. Peterson

Elin Wägner var inte bara författare utan också kommunalpolitiskt engagerad i Berg, där hon var bosatt från början av 1930-talet fram till sin död. Om hennes liv i Berg och Elin som politiskt föredöme berättar Thage G. Peterson, född i Hagtorpet och sedermera statsråd och talman.

Jag har haft hela Sverige som arbetsfält under hela mitt yrkesverksamma liv. På otaliga möten och sammankomster från söder till norr, från öster till väster har jag fått frågor om Elin Wägner. Om hennes liv i Berg. Varje gång har det varit en styrka och naturligtvis en stor glädje för mig att kunna berätta att jag träffade Elin Wägner många gånger. Ibland ensam, ibland tillsammans med min far, kyrkvaktmästaren Edvin Petersson.

Elin Wägner besökte ofta mitt hem på Hagtorpet i Berg, när hon behövde anlita far, som bland många sysselsättningar för att få pengarna att räcka till mat och kläder, också var fritidsfrisör. Han klippte Elin hemma i vårt kök. Ibland satt hon mol tyst. Ibland var hon nyfiket pratsam. Elin kunde också komma in till oss utan ärende, när hon var ute på sina vandringar och "bara gick förbi". Vi såg henne på avstånd när hon kom gående med käppen under armen. Vid sådana tillfällen ville hon gärna i djupaste förtroende få veta vad som sades om henne i socknen.

Mor Martina bjöd alltid på kaffe och kornkringlor. Efter kaffetären gick Elin ibland ut till stubben på betesvallen bakom ladugården, nära gödselstan. På en stubbe eller en stor sten satt hon och filosoferade om vad hon hade fått höra vid kaffebordet. Jag minns att jag vid några tillfällen satt med, utan att säga så särskilt mycket. Som alla andra människor var hon glad över positiva budskap och dyster över negativa.

Gåtfull Elin

Tyvärr var det mycket negativt som spreds i bygden om Elin och hennes gåtfullhet. Många retade sig på hennes finurliga tystnad och på hennes sökande och genomträngande blickar. Det räckte för negativa omdömen. Det fick jag bekräftat när jag i början av 1950-talet besökte vartenda hus och hem i Berg och tiggde pengar till scoutstugan.

Elin Wägner utanför sitt hem Lilla Björka i Berg.

Ett speciellt besök av Elin Wägner i mitt hem som mina föräldrar ofta återkom till var när hon kom och berättade om att hennes morbror, pros-ten Alfred Ekedahl hade dött.

Elin Wägners morbror gick bort den 1 februari 1936. Elin kom och bad om fars hjälp. Som kyrkvaktmästare sålde far likkistor och tillsammans åkte far och Elin till Moheda för att välja ut kista och svepning till pros-ten. Far köpte kistorna hos tillverkaren Sixten Berg. Medan far och Elin satt vid kaffebordet på Hagtorpet och väntade på att taxiägaren Helmer Pettersson skulle komma, så sa Elin till far: "Edvin, läs ett par psalmverser för morbror, medan vi sitter här och väntar". Far sjöng då psalmen "Var

är den vän, som över allt jag söker”, av J.O. Wallin. Elin satt och lyssnade med slutna ögon när far sjöng alla de åtta verserna. Just den psalmen tillhörde de psalmer som Elin själv strax före sin egen död strök för i Flory Gates psalmbok.

I kommunalpolitiken med eget parti

Till många Bergbors förtrytelse men till andras belåtenhet så engagerade sig Elin Wägner i kommunalpolitiken. I kommunalvalet 1938 ställde hon upp med en egen lista; ”Opolitiska listan”. Hennes neutrala parti var nederlagstippat. Det var inte många av socknens ledande personer som trodde att hon skulle komma in i fullmäktige. Äldre Bergbor har berättat för mig att många av de styrande i socknen skämtade och drev med Elin Wägner, hennes lista och hennes

kommunalpolitiska ambitioner. Många förklenande ord yttrades om Elin. Det spreds ett rykte om att det var glest i bänkarna i bygdegården, när Elin höll valmöte. Bara några få, sa man. Torpare och backstu’sittare. Far som var med

på mötet såg att lokalen i det närmaste var fullsatt. Man ville på allt sätt minska Elins chanser att bli vald. Men det enkla folket i socknen ville något annat. De respekterade Elin Wägner och hennes vilja att få göra en insats för sin hemkommun.

Kommunalvalet den 18 september 1938 blev en stor personlig framgång för Elin Wägner. Inte bara hon själv valdes in. Utan ytterligare två Bergbor från hennes lista blev fullmäktigeledamöter.

Jag dristar mig till att skriva att Elin Wägner fick sina röster från det så kallade enkla folket i Berg. Det trodde min far också. Han, men även andra som jag talat med, har berättat att man vid flera tillfällen hade hört att många människor uppskattade att Elin på sina bjudningar på Lilla Björka inte tog förbi fattiga och anspråkslösa människor. Hon bjöd med Emma på Hörnet och Tilda i Hagstad och många andra som satt ensamma i sina små torparstugor. Elin sa inte så mycket till sina gäster vid bjudningarna. Hon satt mest och lyssnade.

Hjälp åt fattiga

Under sin kommunala period lät Elin sig inväljas i sådana kommunala nämnder och styrelser som hade med enskilda människors dagliga liv att

*Kommunalvalet
den 18 september 1938
blev en stor personlig
framgång för Elin Wägner.*

Elin Wägner vid tandemcykeln som användes vid faktainhämtning till Tusen år i Småland.

Elin tillsammans med smeden Robert Signal som gjort soluret till Lilla Björkas trädgård.

göra. Där hon hade möjlighet att ge en hjälpande hand. I fattigvårdsstyrelsen fick hon den 14 december 1940 i uppdrag att undersöka stödbehovet genom hembesök hos fattiga familjer. Hon fick fullmakt att inköpa förnödenheter, till exempel kläder åt behövande familjer.

Elin Wägner var ledamot av fattigvårdsstyrelsen, familjebidragsnämnden och inkvarteringsnämnden. I dessa nämnder fick hon dessutom speciella uppdrag, till exempel att vara ombud för vissa familjebidragsärenden.

Författarskap mot strömmen

Elin Wägners liv i Berg var ingalunda problemfritt. Det fanns många orsaker till detta. Socknen Berg var en mycket konservativt gammalkyrklig bygd, som slog bakut när Elin Wägner presenterade sina nya liberala idéer om kvinnans likaberättigande och om konstgödselns farlighet för miljön och jorden. Det gick stick i stäv emot Bergböndernas ekonomiska intressen att få goda skördar på sina åkrar. Elin Wägners idéer oroade. De var för moderna för den starkt konservativa bygden.

Jag talade flera gånger med Flory Gate om kollisionerna mellan Elins moderna budskap och det gamla fast rotade i bygden. Vi enades om att det inte alltid var en behaglig sits för Elin. Därtill var ju hennes egen morbror, prosten Alfred Ekedahl, härförare för de djupt konservativa idéerna.

Men folket i Berg var inte enbart oroliga för Elin Wägners nya tid. Budskapen från arbetarrörelsen, nykterhetsrörelsen och frikyrkorörelsen oroade också i den starkt konservativa bygden. Man var liksom fientlig mot allt nytt och mot alla nya budskap. Detta kunde jag själv konstatera i flera olika sammanhang under min uppväxt i Berg på 1940-talet.

Att skriva böcker om den egna hembygden var inte heller okomplicerat. Böckerna *Åsa-Hanna* och *Svalorna flyga högt* väckte mycket ont blod här och var i socknarna Berg och Tolg. Elin ställde vid flera tillfällen frågor till mor och far om detta.

Somliga av Elin Wägners gäster drog speciell uppmärksamhet till sig. Det tisslades och tasslades i socknen. Hon skriver själv om detta i en uppsats i *Värendabygden* (1940) hur en gammal tant sa till henne: "Elins främmande verkar alla att vara lite tokiga". Folket i bygden la sig i vilka Elin umgicks med. Far och mor kände till att många i Berg tyckte att Elin Wägners besökte oss på Hagtorpet för ofta. Avundsjuka låg nog bakom.

Före sin tid

Med boken *Väckarklocka* visade Elin Wägners att hon var minst femtio år före sin tid. Hon stod för det nya innan några varningssignaler om miljöförstöring hade sett dagens ljus. Bönderna kunde inte ta till sig hennes budskap. De tyckte istället att stockholmskan la sig i för mycket i socknen. "Hon har då synpunkter på allt" var ett talesätt som gick runt i Berg.

Många Bergbor var djupt okunniga om Elin Wägners ställning och betydelse i svensk litteratur och kulturliv. Det var heller ingen rusning efter hennes böcker på de båda sockenbiblioteken. Inte ens när de kom ut. Jag skötte ett tag bokutlåningen på IOGT-biblioteket och det var ytterst sällan som någon frågade efter en Elin Wägners-bok.

Men Elin Wägners kom att betyda oerhört mycket för Berg. Främst naturligtvis för att hon var socknens största och mest kända ambassadör. Berg är för alltid förbundet med hennes namn. Men hon står också för många bestående insatser för sin hemsocken. Hon tog initiativet till bildandet av Bergs hembygdsförening. Hon tog initiativet till Bergs krönika. Hon såg till att den gamla kyrkogården restaurerades.

Demokratins apostel

Jag själv står i personlig tacksamhetsskuld till Elin Wägners på två viktiga områden. Elin Wägners var den som först förklarade ordet demokrati för

Författarinnan i sin hemmiljö Lilla Björka. Vid skrivmaskinen i arbetsrummet på övre våningen, på solverandan och vid knypeldynan.

mig. Hennes budskap var: Endast demokratin tar folkets parti, ställer upp för det enkla folket. Endast demokratin kan bemästra fascism och rasism.

Elin Wägnér sådde det första fröet hos mig om jämställdhet mellan kvinnor och män. Hennes missionsarbete i kvinnofrågan betydde mycket för mig, när jag år 1972 som Olof Palmes statssekreterare blev ordförande i regeringens nybildade delegation för jämställdhet mellan män och kvinnor. Jag använde ofta citat från hennes böcker, särskilt från boken *Norrtullsligan*, när jag träffade näringslivets och fackens folk.

Prominenta människor på begravningen

Elin Wägnér begravning i Bergs kyrka 1949 gjorde ett starkt intryck på Bergborna. Det kom många berömda storheter till kyrkan och blomstermängden var enorm. Många sockenbors ögon öppnades först vid Elin Wägnér begravning. Då om inte förr insåg man hennes storhet.

Minnesår för Elin Wägner

av Marianne Enge Swartz och Charlotte Branting

2009 hedrades Elin Wägner med ett minnesår, 60 år efter hennes död. På olika sätt har hennes verk och tankar uppmärksammas, inte minst genom aktiviteter i hemmet Lilla Björka. Marianne Enge Swartz, ordförande i Elin Wägner-sällskapet, och Charlotte Branting, ordförande i Stiftelsen Elin Wagners Lilla Björka, berättar om minnesåret.

Initiativ till ett minnesår för Elin Wägner 2009 togs av Elin Wägner-sällskapet för att fira att författarens verk och tankar fortfarande lever och inspirerar – 60 år efter hennes död. Lilla Björka blev knutpunkt för sommarens firande med designutställning, föredragsserie och många besökare.

Minnesåret började redan i februari med en föredragsserie på Tegnärmuseet i Lund. Årsmötet i maj firades med stor pompa i Svenska Akademiens Börssal med ett program där författarna till den nya antologin *Det första fotstegets moder* berättade om hur de såg på Elin Wägner som författare, feminist, fredsaktivist och ekolog. I Stockholm blev det också vandringar i Elin Wagners fotspår till platser där hon bott och som hon beskriver i sina verk. Det blev också en högtidlig invigning av en minnesskylt på Lundagatan 36 B, där hon bodde 1932–33, år då hon enligt biografen bodde på Lilla Björka. I Göteborg arrangerades utställningar om Elin Wägner på Kvinnohistoriska samlingarna och Eco-centrum.

Redan i april fanns det en chans till en första titt på utställningen på Lilla Björka då stiftelsen ordnade ett föredrag med Astrid Surmatz om

Landshövding Kristina Alsér invigde utställningen Nutid möter tradition. Stiftelsens ordförande Charlotte Branting till höger.

Matsalen på Lilla Björka på Elin Wägners tid (ovan). Nedan fr.v: matsalen med glasutställning, sovrummet med järnsängar och arbetsrummet med skrivbord från Källemo. Allt från sommarens utställning.

Astrid Lindgren. Den 15 juni invigdes "Nutid möter tradition" av landshövding Kristina Alsér i närvaro av ett femtiotal personer. 23 personer deltog på kvällen i en subskriberad middag. Det dukades i vardagsrum-

met och det gick bra eftersom utställningsmöblerna var lätta att flytta undan. Senare på kvällen – när disken var avklarad och möblerna tillbakaflyttade – var det eftersits med musik. Då påminde vi oss sista kapitlet i *Väckarklocka*, när Elin satt med sina vänner och en flaska Vin Rouge Ordinaire och diskuterade livskvalitet och vad som gör livet värt att leva!

"Nutid möter tradition" blev ett möte mellan en smålandsstuga i funkisdräkt och svensk möbeldesign med sikte på framtiden. Möbelriket Småland och kulturjournalisten Anna Lena Einarson skapade en levande utställning i uppdaterad art déco-stil som anknöt till tiden för husets tillkomst. De flesta av formgivarna var kvinnor. I matsalen dukade också Växjö universitets designstudenter upp nyskapade glasobjekt på temat manligt och kvinnligt. På väggen hängde tallrikar med kvinnoporträtt av keramikern Lisa Bengtsson. En kopia, sydd av Kerstin Palm, av klänningen Elin Wägner bar vid inträdet i Akademien 1944 visades i vardagsrummet som lystes upp av den moderna kristallkronan som gjorde sig extra bra under silvertaket.

Skriverstugan, som ritades av Simon Gate på 1930-talet, renoverades under försommaren och återställdes till sin forna glans. Under några veckor visade Marianna Agetorp målningar, dikter och objekt där.

Guidning och sommarkvällar

Eftersom utställningen var mer omfattande än vanligt var det angeläget att ha ett mer omfattande öppethållande. Sällskapet annonserade efter frivilliga värdinnor/guider och det var inga problem med att fylla juni och augusti. För juli månad hade stiftelsen som vanligt kontaktat tidigare guider från Göteborg. Anita Olof-Ors och Irma Lindén, väninnor från Norberg respektive Fagersta skrev om tiden på Lilla Björka: *"Sommarens äventyr! Tänk att få bo och vara guide och värdinna på Lilla Björka /.../ Att få leva i huset där Elin bodde och arbetade i många år. Att få städa alla hörn och skrymslen gjorde att vi lärde känna detta vackra hus som utstrålar harmoni och vänlig skönhet. En skicklig arkitekt, Carl Bergsten, gjorde ett bra arbete utifrån Elins önskemål."*

Under sommaren 2009 hade Lilla Björka nästan 2000 betalande besökare. En notis ur dagboken 4 juli: *"Redan vid öppningsdags välldes det in folk. Flödet fortsatte. Många verkar komma speciellt för möbelutställningen. Totalt antal besökare 130."* Marianna Agetorp, förra sommarens utställare var guide på Lilla Björka en vecka och noterar 17 juli: *"Å, så mycket beröm denna designutställningen får. Härligt och jag håller helt med dem."*

Vardagsrummet med fåtölj Cloud (Design House) och hylla (Bruno Mathsson). Från designstudenternas dukning. Signe Perssons tekanna och muggar (Design House).

Marja och Emilia Ramsin, mor och dotter från Västerås och värdinnor i augusti noterar: "Mycket besökare, stort intresse. Förundran över Elin som föregångs kvinna. Utställningen fick mest positiv kritik. Många dras hit av kombinationen gammalt/nytt." Många besökare förundrade sig över att det fungerade så bra med Elins hus och modern design.

Under sommaren anordnades också nio "Sommarkvällar på Lilla Björka". Programmet var varierat: från föredrag om funkishus i Växjö, studieglass och friblåsare till Elin Wägners ekologiska engagemang, Kajsa Holsts trädgårdsdrömmar och en tangoworkshop, som leddes av en av hu-

sets värdinnor och hennes danspartner. Stiftelsen avslutade verksamheten med en kväll om byggnadsvård med länsantikvarie Heidi Wassi.

Utställningen fick god press. Flera besökare hade sett notiser i *Sköna hem*, *Femina* och *Kulturens Värld*. *Smålandsposten* publicerade en serie Elin Wägner-citat under sommaren och radion gjorde reportage liksom *Jönköpingsposten*. Försäljningen var mycket god. Nyheter i shopen var antologin *Det första fotstegets moder* och bokstöd med Elin Wägners porträtt.

Utställningen på Lilla Björka stängdes sista augusti och de flesta av möblerna skickades tillbaka till sina tillverkare. Men en trädgårdssoffa (Byarum), skrivbordet i Linnéas rum (Design House Stockholm), matta (Kateha) och svartvita linneöverdrag (Växbo Lin) i arbetsrummet och de flesta lamporna (Bsweden) fick Lilla Björka behålla och de kommer att pryda huset även i fortsättningen.

100 år sedan Pennskaftet utgavs

Minnesåret fortsatte under hösten med de traditionella Elin Wägnerdagarna på St Sigfrids folkhögskola, aktiviteter på bokmässorna i Göteborg och Örebro och ett gemensamt arrangemang med Harry Martinson-sällskapet på Svenska Akademien i Stockholm. Birger Schlaug reste under hela året land och rike runt och höll föredrag om Elin Wägner. Sällskapets ordförande och skådespelerskan Anita König framträdde på en litterär kryssning med De litterära sällskapen till Åbo med ett program om "Pennskaftet 100 år". Så 2010 fortsätter firandet med ett hundraårsjubileum!

Elin Wägner i matrummet på Lilla Björka, där Europakartan hängde på väggen

Kort om författarinnan Elin Wägner

Elin Wägner föddes den 16 maj 1882 i Lund och dog den 7 januari 1949 i Rösås, Berg. Hennes mor, som dog i barnsäng när Elin var tre år, var prästdotter från Tolg i Småland. De starka banden till Småland under barndomen ledde till att Elin Wägner 1923 lät bygga Lilla Björka och i början av 1930-talet bosatte sig i Berg.

Elin Wägner började tidigt att skriva. 1907 kom hon till tidningen Iduns redaktion i Stockholm men hon skrev också i andra medier, bland annat Dagens Nyheter. Som välkänd journalist gav hon ut *Norrtullsligan* och *Pennskaftet* innan hon fick sitt skönlitterära genombrott med romanen *Åsa-Hanna*. Bland hennes många verk finns både Smålandshistorier och böcker som är knutna till stora samhällsfrågor, till exempel *Väckarklocka*..

Elin Wägner kämpade för kvinnlig rösträtt, hon var pacifist och fredsaktivist, engagerad i sociala frågor (särskilt i den kommunala politiken) och räknas idag till ekofeministerna för sitt miljöengagemang.

Hon var en av grundarna av Rädda Barnen, liksom av en svensk avdelning av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet. Hon var också en av kvinnorna i den så kallade Fogelstadgruppen.

1944 blev Elin Wägner, som andra kvinna, invald i Svenska Akademien. Selma Lagerlöf, som Wägner skrev en kritikerrosad biografi över, var den första.

Utgivna böcker av Elin Wägner

Från det jordiska museet (1907)
Norrtullsligan (1908)
Pennskaftet (1910)
Helga Wisbeck (1913)
Mannen och körsbären (1914)
Camillas äktenskap (1915)
Släkten Jerneploogs framgång (1916)
Åsa-Hanna (1918)
Kvarteret Oron (1919)
Den befriade kärleken (1919)
Den förödda vingården (1920)

Nyckelknippan (1921)
Den namnlösa (1922)
Från Seine, Rhen och Ruhr (1923)
Silverforsen (1924)
Natten till söndag (1926)
De fem pärlorna (1927)
Den odödliga gärningen (1928)
Svalorna flyga högt (1929)
Korpungen och jag (1930)
Gammalrödja (1931)
Dialogen fortsätter (1932)
Mannen vid min sida (1933)
Vändkorset (1934)

Genomskådad (1937)
Hemlighetsfull (1938)
Tusen år i Småland (1939)
Fred med jorden (1940)
Väckarklocka (1941)
Selma Lagerlöf I (1942)
Selma Lagerlöf II (1943)
Hans Larsson (1944)
Vinden vände bladen (1947)
Spinnerskan (1948)
Fredrika Bremer (1949)
(postumt utgiven)

Sammanställt av Kerstin Haggren

Bergs församling till ända

av Bengt Ivar Peterson

Sedan Svenska kyrkan skildes från staten har många förändringar genomförts i församlingsorganisationen. Vid årsskiftet stod Bergs församling i tur. Aneboda, Asa och Berg slogs samman. Bengt Ivar Peterson, tidigare ordförande i kyrkonämnden, gör en tillbakablick.

Vid årsskiftet upphörde Berg att vara egen församling. Från och med den 1 januari 2010 har en ny församling bildats som heter Aneboda-Asa-Bergs församling.

År 2000 ägde relationsförändringar rum mellan Svenska kyrkan och staten. En ny lag stiftades med ett starkt uttalande att Svenska kyrkan ska vara en folkkyrka och öppen för alla. Men Svenska kyrkan är inte längre en statskyrka utan ett trossamfund bland andra. Sedan dess har många förändringar skett i våra stift när det gäller församlingar, pastorat och samfälligheter.

När det gäller Aneboda, Asa och Bergs församlingar aktualiserades frågan av kyrkonämnden i Aneboda redan 2003 och har sedan dess diskuterats med Växjö stift och dess strukturgrupp. Bakgrunden var det ekonomiska läget i församlingarna samt den höga kyrkoavgiften.

Innan beslut togs har överläggningar hållits mellan kyrkoråden i Aneboda, Asa och Berg, Växjö Stift, Växjö kyrkliga samfällighet, kyrkonämnd och samfällda kyrkofullmäktige i Aneboda kyrkliga samfällighet samt Öjaby pastorat.

Den 17 juni 2008 beslöt Stiftsstyrelsen i Växjö Stift att de tre församlingarna skulle gå samman och ingå i Öjaby pastorat. Dessa förändringar ställde sig även kyrkorådet i Berg bakom.

Historisk återblick

När kristendomen kom till Sverige blev det naturligt för de människor som sökte sig till en viss samlingsplats att där bygga en kyrka och bilda en församling. Samlingsplatsen för Bergs församling blev vid Bergsjön där en kyrka uppfördes under 1100-talet. Ur Bergs historia kan man läsa att Aneboda församling bildades år 1346 och därefter inte längre var en del

Slätter vid gamla kyrkogården. Från vänster: Harry Danelsson, Lövhult, Erik Johansson, Torshult, Erik Petersson, Prästgården, Eric Johansson, Ernatorp, Sven Andersson och Anton Andersson, båda Hult, Aron Johansson, Lunden, John Bengtsson, Vinninge och Carl Gunnar Ohlsson, prästgården..

av Bergs församling. På 1400-talet var Ormesberga annexförsamling till Berg och banden bestod i många år. Fram till 1961 bildade församlingarna gemensamt pastorat.

Bergs nya kyrka uppfördes under åren 1830-31 ett par kilometer norr om den tidigare placeringen. I samband med detta revs den gamla kyrkan och byggmaterialet från den återanvändes i den nya kyrkan. Prästgården ligger dock fortfarande i direkt anslutning till den gamla kyrkogården.

Den 1 januari 1962 genomfördes en stor pastoratsindelning i Sverige, pastoratsgränserna skulle sammanfalla med kommungränserna, för vår del Lammhults kommun. Aneboda, Asa och Bergs församlingar blev då ett pastorat.

Från och med den 1 januari 2010 ingår den nya församlingen Aneboda-Asa-Berg i Öjaby pastorat och Växjö kyrkliga samfällighet. I Öjaby pastorat ingår följande församlingar: Aneboda-Asa-Berg, Bergunda, Öjaby, Öja och Ör-Ormesberga. I detta pastorat är Richard Grügiel kyrkoherde.

Präster i Berg under 1900-talet

Alfred Ekedahl kom till Berg år 1893 och var kyrkoherde i församlingen

Kyrkokören under ledning av Anton Andersson. Första raden från vänster: Britt Stern, Matkull, Majken Johansson, Ernatorp, Kerstin, Helena och Ann-Kristin Gustafsson, Hjulatorp, Inga-Brita Pehrsson, Sörskog. Andra raden: Vilhelm och Sven Andersson Hult, Börje Danielsson, Lövhult, Gunnar Andersson, Hjulatorp, Sven Gillsjö, Lilla Björka, Karl-Olof Gustafsson, Hjulatorp.

fram till sin död år 1936. Under delar av den här perioden var han även kontraktsprost i Norrvinge kontrakt. Tjänstgjorde i Berg gjorde även Gustaf Vilhelm Andersson. Han var komminister i Ormesberga, senare kyrkoherde i Bringetofta och därefter i Moheda, samt också kontraktsprost i Allbo kontrakt. Gustaf Vilhelm Andersson är begravd på Bergs kyrkogård.

Under de sista åren av sin tjänstgöring i Bergs församling hade Alfred Ekedahl adjunkter till sin hjälp, Ruben Gustavsson och Ture Pettersson. Ruben Gustavsson blev senare kyrkoherde i Vederslövs församling. Ture Pettersson blev efter sin tid i Berg komminister i Gränna och var ofta vigselförrättare på Gyllene Uttern vid Gränna. Efter pensioneringen återvände han till Berg.

Arthur Johnsson var kyrkoherde under åren 1937–1957. Han kom

Söndagsskola under ledning av Margareta Gillsjö, Lilla Björka.

Främre raden från vänster: Thomas Stern, Matkull, Jeanette Johansson, Fagerås, Carina Serneström, Bergslund, Åke Peterson, Slätthult, Carina Johansson, Fagerås, Berit Wennberg, Källehult.

Andra raden: Marie Stern, Matkull, Inga-Lill Gustafsson, Björka, Karin Nilsson, Bredhult, Anita Johansson, Fagerås, Eva Peterson, Slätthult, Barbro Johansson, Ernatorp, Bernt Wennberg, Källehult, Marie Magnusson, Bredhult.

Tredje raden: Gunvor och Gustav Andersson, Hult, Evert Liljengren, Sörskog.

Längst bak Boris Lundqvist, Ekenäs och Hans-Erik Gustafsson, Rösås.

från Gränna församling. Under en kort tid var Gunnar Urselius vice pastor, han blev senare tillförordnad kyrkoherde i Moheda. Under sommaren 1956 var Siver Dageman pastorsadjunkt, han flyttade därefter till Borgholm. År 1957 blev Erik Asplund kyrkoherde i Bergs församling och år 1962 kyrkoherde i Aneboda, det nybildade pastoratet. Erik Asplund efterträddes av Ingvar Jonsson som år 1962 blev kyrkoadjunkt. Han var kvar i församlingen till år 1969 och senare valdes han till kyrkoherde i Kvänums församling, Skara stift.

Ingvar Jonsson efterträddes av Carl-Gunnar Ohlsson som verkade som kyrkoadjunkt och senare komminister fram till sin pensionering år 2002. Mellan åren 2004 och 2009 tjänstgjorde Heidi Sydmark som komminister i församlingen, varefter hon blev studentpräst och verksam i Teleborgs

Den sista kyrkoherdeinstallationen i Berg-Ormesberga pastorat den 14 december 1958 då Erik Asplund installerades. Vid altaret biskop Elis Malmeström.

Från vänster: Kontraktsprost Yngve Arvidsson, Hovmantorp, kyrkoherde Erik Persson, Gårdsby (skymd), kyrkoherde Gustaf Hallengren, Älmeboda, komminister Ingevald Linde, Aneboda, kyrkoherde Erik Asplund, kyrkoadjunkt Åke Rydeman, Öjaby, kyrkoherde Erik Hallengren, Gräsgård, Öland, komminister Albert Wirdesjö, Asa, f. kontraktsprost Per Liljorstrand, Växjö

församling. Som kyrkoherde över församlingen har även Christer Svensson, Bertil Olsson och Annika Stacke verkat. Annika Stacke är sedan årsskiftet komminister i den nya församlingen.

Framtiden

Förändringens vindar har åter blåst över Bergs församling. Något nytt ska komma ur förändringarna och tillsammans med delar av det gamla bilda framtiden. Vår nya församling och dess kyrkoråd står inför nya utmaningar.

Förändringar är inget nytt när det gäller organisation eller den kyrkliga verksamheten inom Svenska kyrkan. Även kyrkan skall möta det nya och

Den sista provvisitationen i Berg-Ormesberga pastorat 1961.

Från vänster: kyrkvård Gustaf Petersson, Prästgården, kyrkväktare Edvin Petersson, Hagtorpet, kontraktsprost i Kinnevalds kontrakt Gunnar Samuelsson, Växjö, kyrkoherde Erik Asplund, kantor Einar Arvidsson och kyrkvård Anton Andersson, Hult.

vara en del av vårt samhälle. Visst kan man känna vemod och saknad av det som en gång varit. Men i en liten församling som Berg präglas mycket av verksamheten av de personer som är engagerade. Varje präst i Berg har satt sin prägel, när det gäller predikningar och hur man vill sprida det kristna budskapet, och så kommer det säkerligen även att vara i framtiden. Nu gäller det för oss alla att möta framtiden med tillförsikt och engagera oss i den kyrkliga verksamheten!

Källor: Sveriges Församlingar genom tiderna, Skatteförvaltningen. Växjö stift.

"Växjö stift i ord och bild", utgiven av Iduns tryckeri AB förlag. Protokoll Berg Ormesberga och Aneboda pastorat.

Mögelangrepp stängde kyrkan

av Kerstin Haggren

Bergs kyrka är stängd. Det drastiska beslutet togs i oktober sedan stora mögelangrepp åter uppdagats. I december hölls ett offentligt informationsmöte där kyrkobyggnadens framtid diskuterades.

Den 9 oktober 2009 offentliggjordes att Bergs kyrka stängts på grund av mögel. Beslutet fattades av arbetsmiljöskalet av kyrkoherde Annika Stacke i samråd med kyrkonämnden.

Det många trodde var en tillfällig åtgärd verkar nu gälla för lång tid framöver. Stiftets experter på området menar att golvbjälklaget måste bytas ut innan kyrkobyggnaden åter kan öppna utan att det innebär hälso-risker för besökarna.

Mögel är inget nytt problem för Bergs kyrka, så låt oss göra en kort tillbakablick. I kyrkan är golvbjälklaget från 1960-talet i tryckimpregnerat virke, något som i efterhand visat sig skapa problem. Det impregnerade virket, som skulle hålla i evighet, bedöms idag som olämpligt att använda inomhus.

I två omgångar har man försökt komma till rätta med lukt- och mögel-problemen, 1985 och 1998. Efter senaste försöket trodde alla att problemen var åtgärdade en gång för alla, men så var det alltså inte.

Enligt stiftets expert på området, stiftsingenjör Christer Wisbrant, beror de akuta problemen på att församlingen i sin spariver sänkt värmen och tappat fuktbalansen i byggnaden. Fukt skapar en idealisk tillväxtmiljö för mögel. När kyrkan undersöktes i oktober hittade man rikligt med mögel-sporer i golvbjälklaget. Den undersökningen ligger till grund för att kyrkan fortfarande är stängd. Prover ska tas även inne i kyrkorummet, men i december hade ännu inte dessa provtagningar genomförts.

Enligt Wisbrant är den enda lösningen att byta ut träbjälklaget mot betongplatta. Kostnader upp mot 13 miljoner kronor har nämnts i sammanhanget.

Informationsmöte i december

Den här byggnadstekniska bakgrunden gavs vid ett välbesökt informationsmöte i december. Initiativet till mötet togs av Bergs kyrkoråd och

Kyrkdörren är låst och stängd sedan oktober 2009. Betydande mögelangrepp i golvbjälklaget är orsaken.

Bergs sockenråd. Lokala företrädare för församlingen deltog, liksom expertis från stiftet, Växjö kyrkliga samfällighet samt Smålands museum.

En relevant fråga som ställdes från publiken var: Hur vet vi att vi gör rätt den här gången? Hur vet vi att inte även denna renovering visar sig vara felaktig?

Smålands museums representant Samuel Palmblad framhöll att det är miljön inne i kyrkorummet som är det viktiga. Han såg problemet i första hand som ett fuktproblem och ifrågasatte de drastiska åtgärder som skisades från stiftets sida.

Hur som helst så finns inga pengar avsatta för att åtgärda problemen i Bergs kyrka. Stiftsantikvarie Torbjörn Sjögren berättade att resurser inte kan sättas in förrän tidigast 2011.

Det här var ett besked som inte accepterades av mötesdeltagarna. De åsikter som framfördes på mötet var att kyrkan måste öppnas igen. Och att det ska ske snabbt. Röster höjdes också för en modernare syn på församlingsarbetet och att det också bör finnas med i bilden när kyrkan renoveras.

En lång rad kyrkor i stiftet har vid en inventering visat sig vara byggda på samma sätt som Bergs kyrka och riskera liknande problem. Så långt de rent byggnadstekniska frågorna.

Sällan besökta landsbygdskyrkor

För Svenska kyrkans del handlar dock mögelproblemen i Bergs kyrka om mycket mer än sporer och golvbjälklag. Det handlar också om en struk-

Konfirmation i Bergs kyrka i maj 2009, ett av de tillfällen då kyrkan alltid är välfylld. När och om det åter blir konfirmation i socknens kyrka är ovisst.

turomvandling i en tid då Svenska kyrkan, skild från staten, ska stå på egna ben som trossamfund. Det handlar om sjunkande medlemstal och framför allt om färre deltagare på gudstjänster runt om i landet.

Att i detta skede renovera landsbygdskyrkor, som nyttjas av ett fåtal, för mångmiljonbelopp är kanske inte självklart?

Svenska kyrkan får betydande belopp av staten för att hålla landets kyrkobyggnader i skick. Men om många kyrkor kräver renoveringar i den här storleksordningen räcker inte pengarna. Så låter argumentationen från stiftet – som förstås vill ha så stor ersättning som möjligt från staten.

Riva en kyrka kan man heller inte göra hur som helst. Alla kyrkor som är byggda tidigare än 1939 anses som kulturhistoriskt värdefulla.

I skrivandets stund är inga beslut fattade om vad som ska hända Bergs kyrka. Det här är några alternativ som hörts i diskussionen:

- Nöja sig med att öka ventilationen och på så sätt göra kyrkan möjlig att besöka, dock ej lämplig som gudstjänstlokal.
- Bygga om alternativt ventilerat golvbjälklaget i syfte att återfå kyrkan i fullgott skick.
- Att kombinera renovering med en omdaning av själva kyrkorummet, för att få en mer flexibel och modernt anpassad kyrka.

Problemet ligger i Växjö kyrkliga samfällighets händer.

Väder och natur 2009

av Erik Andersson

Sommaren kom redan i april och återkom inte förrän i september, med en ovanligt regnig julimånad däremellan. Erik Andersson, SMHI:s väderobservatör i Hult, sammanfattar vädret och iakttagelser i naturen.

Januari

Klart och stadigt första veckan, -14 grader som mest. Snötäcket bara två centimeter vilket medförde barfrost och fina snöfria skridskoisar. Andra veckan mest plusgrader och fortsatt torrt i markerna. Resten av månaden låg temperaturen kring nollan med lite pudersnö vissa dagar. Snöröjningskostnaderna blev minimala. Januarinederbörden ovanligt liten, 17 mm i smält form.

Februari

Första veckan rätt kall och stadig men snöfri. Därefter lite mildare och snöfall i flera omgångar. Snödjupet blev som mest 13-14 cm. Efter den 12:e rätt kallt och stadigt, men ingen nederbörd. Sista veckan var dagarna vårligt soliga med plusgrader, men nätterna kalla. Månadens väder var stabilt och snödjupet överskred aldrig 17 cm.

Mars

Under månadens första hälft växlade temperaturen kring nollstrecket. Snödjupet låg mellan 6-14 cm. Efter den 10:e började vårfåglarna komma så sakteliga, ormråk, gäss, tranor och svanar. Den 17:e kom våren med starka ljumma vindar, solen sken och smältvattnet glänste i vägdikeyna. Fälten var snart snöfria. Starar, bofink och talgoxe sjöng om dagarna och trastar underhöll på kvällarna.

Den 24-26 några kalla dygn med 13 minusgrader som lägst. Den 27:e föll en decimeter snö. Därefter härligt fina vårdagar med tjällossning, snön försvann med hast i 8-9 plusgrader. I skogsbackarna lyste de första blåsipporna. Sammanfattningsvis har vintern i år varit stadig, snöfattig, lagom kall och inga stormar.

Vinterfiske på Hultasjön en vacker vinterdag.

April

Sommaren var i april detta år! Vi minns nog aldrig en så torr och varm och framför allt så nederbördsfattig vårmånad. Mellan klockan nio och tolv den 8:e kom hela månadsnederbörden på 2,8 mm!

Vårblommorna stod länge och visade sig i all sin prakt då både april och maj bjöd på kalla nätter som bromsade växtligheten.

Den 4:e var det hela 18 plusgrader. Men vårt avlånga land hänger inte riktigt med i årstidernas rytm. Denna dag hade Osby i Skåne +22 grader medan Nikkaluokktas nattetemperatur visade -29 grader. Hela månaden hade maxtemp mellan 12–18 grader och sista veckan ända upp till 24. Men det torra vädret bidrog till rätt låga nattetemperaturer. Omkring den 15:e var alla ängar och trädgårdar fulla med blommor. Till följd av det extremt torra vädret började vårbruket omkring den 12:e och den 25:e var vallarna gröna, björkarna utslagna och körsbärsträden i full blom. Svalorna hade kommit och fågelsången var intensiv.

Maj

Den 4:e började det efterlängtade regnet att falla på de törstande jordarna. Det fortsatte en hel vecka och gav en rejäl rotblöta på 30 mm. Växtkraften visade sig genast på grönskan.

Den 8:e observerades väldiga mängder gäss på flyttning i väst-östlig riktning, uppskattningsvis 500–600 gäss.

Det relativt kyliga vädret medförde att vårblomningen varade länge. Veckan efter regnet kom ett högtryck med sol och klart väder. Detta medförde att morgnarna var vita av nattfrosten. Mellan 18 och 23:e åter en regnig period. Sista dagarna stark blåst med kalla regn och hagelbyar. Rätt ostadig och sval månad med 66 mm regn.

Juni

Den 1 och 2 juni var sommarens varmaste dagar med +27 grader. I övrigt var perioden fram till midsommar rätt sval och regnig, endast få uppehållsdagar. En växlande blandning med blåst, markfrost och åska. Mellan den 14-18 några dagars uppehåll och då släddes många vallar som rullbalspressades. Ett bra skördesätt under ostadiga somrar. Under midsommarhelgen åska och skarpa regnskurar, den 22:e föll 20 mm.

Efter helgen kom en veckas fint sommarväder, blåst i sex dagar och temperaturer upp till +26 grader. Vallskörden bärgades, till och med en del jättefint hö.

Hittills under sommaren var det ovanligt lite knott och mygg. I Hult hade vi förmånen att höra göken under hela juni.

Juli

De fyra inledande dygnet bjöd på fuktig pressande hetta på 26–28 grader, följt av dagliga åskväder. De första dagarna endast småskurar men den

4:e på eftermiddagen kom ett skyfall med 25 mm på en halvtimme. Därefter en svalare period med regnskurar nästan varje dag. Den 15:e kom nästa åskväder med häftiga skyfall, med 30 mm vid Bergs kyrkby. Åskfronter återkom elva gånger under denna ostadiga månad.

Regnet hade det goda med sig att barkborreangreppen på granskogen blev mindre än väntat. Även vårsåden gynnades samt både odlade och vilda bär. Bland skogsbären hade blåbären ett rekordår, den bästa skörden på över 30 år. Och den vanliga kantarellen gynnades också, dock inte trattkantarellen och Karl Johan. Hela 122 mm regn föll denna regnrika sommarmånad med endast sju uppehållsdagar.

Augusti

En rätt skaplig månad med betydligt mindre regn. Flera smärre högtryck dominerade vädret. Det längsta var mellan den 1–10:e. Då rundbalades merparten av andraskördsvallarna. Sen följde en ostadig vecka. Varma dagar dominerade månadens slutskede. Skördetröskningen kom igång så smått. Vildsvinsproblemen blir allt större med åren. På skogsnära fält går det snart inte längre att odla säd utan elstängsel. Under flera dagars sol bärgades halmen.

Blåbären fortsatte att vara fina och kunde plockas hela månaden.

September

Den inledande veckan ostadig. I Vänerområdet kom 50–60 mm regn. Här

Både trädgårdsbär och skogsbär gav ovanligt riklig skörd. Speciellt blåbären gav rekordskörd.

Nederbörd i smält form:

Januari	17 mm
Februari	38 mm
Mars	46 mm
April	3 mm
Maj	66 mm
Juni	87 mm
Juli	122 mm
Augusti	46 mm
September	46 mm
Oktober	60 mm
November	90 mm
December	47 mm

Årsnederbörd 668 mm

i Berg föll 25 mm följt av starka stormbyar. Från den 7:e och två veckor framåt stabilt väder med uppehåll. Havre- och kornskörden avslutades då. Vi avnjöt då sommarens skönaste högttryck.

Den 18:e höstens första markfrost. Den 22:e kom höststormen som varade i nio dagar och avslutades med nattfrost. Alla dalior fick höljas. Inga getingar under denna höst.

Oktober

Första veckan normal temperatur men blåsigt och ostadigt. Ibland klara dagar med nattfrost. Den 2–3:e flera minusgrader så de sköna trädgårdsblommorna strök med. Den 3–4:e rikligt med regn. Från månadens mitt kallt för årstiden, ofta nattfrost. Hela Norrland hade då full vinter. Vi hade också flera minusgrader mellan 13–15:e och iskalla vindar.

November

De första fem dagarna blåsigt och kallt med någon snöby. Resten av månaden normalt 4–8 plusgrader och regn varje dag. Den 18:e blåste orkan på Ölandsbron. I södra England kom 300 mm regn på ett dygn vilket medförde den svåraste översvämningen på 100 år. Överlag en solfattig månad.

Som följd av en ovanligt rik rönnbärsskörd invaderades våra bygder av trastflockar i flera hundratal, mest björktrast. 90 mm nederbörd föll.

December

De första dagarna barfrost med nattetemperatur ner till 5 minusgrader. Solen sken och många flockar av gäss och sångsvan flyttade söderut. Sen följde en rätt mild och disig vecka med lite regn. De stora trastflockarna fortsatte sin invasion.

Efter den 12:e kallare med frysgrader även dagtid. Sjöarna frös till och lite snö föll då och då. Från den 17:e fram till julafton rejält kallt med 18 minusgrader den 22 december. Lite snö föll varje dag, så snödjupet fram till julhelgen var 15–18 cm.

Över julhelgen blidväder. Juldagen först lite duggregn, sen mer intensivt regn och blåst hela eftermiddagen, som övergick i ymnigt snöfall. Trots 17 mm nederbörd sackade ändå snötäcket ihop till 15 cm.

Framåt nyår åter kallare. Årets sista kväll var lugn och kall med 11 minusgrader.

Mormor Matilda !

av Eva Johansson

Eva Johansson, numera bosatt i Södertälje, härstammar från Hjulatorp där hennes morföräldrar, Matilda och Hugo Strand, ägde en gård. Denna ägs nu i sterbhusform av sju syskon. Evas flicknamn var Henning, dotter till Elsa och Birger Henning, varav Elsa alltså var ett av morföräldrarnas tio barn. I denna lilla berättelse ger Eva Johansson, med stöd av sina syskon Elinor och Mikael samt kusinen Siv, en hyllning till sin mormor Matilda, en av de idoga och strävsamma sockenbor som levde under helt andra förhållanden än de som gäller idag.

I Hjulatorp – en liten by i mörkaste Småland – där fanns hon i nästan hela sitt långa liv. Men för mig är byn ljus och solig, och dit har jag/vi fortfarande förmånen att kunna återvända. De gamlas röster har tystnat, men inom mig kan jag se och höra byns invånare och deras strävsamma tillvaro från tidigt 1950-tal och framåt.

Mormor Matilda! En otrolig människa, fast det förstod hon aldrig själv. Hon var en stark och klok kvinna med en förunderlig förnöjsamhet, trots att hennes liv bestod av arbete och åter arbete, både ute och inne, så som det ju var förr för alla på gårdarna i byn. Men Matilda hade en glädje och ägde även en förmåga att få andra att känna likadant, eftersom hon fick alla omkring sig att känna sig värdefulla och behövda. Detta var en gåva hon hade som spred sig som ringar på vatten omkring henne.

Såg sina barnbarn

Oss, hennes barnbarn, hade hon med sig i de dagliga sysslorna. Jag förstår ju nu att vi säkert var i vägen ibland när vi skulle "hjälpa" henne, men jag minns endast hennes stora tålamod och de uppmuntrande ord och berömmet hon gav. Det var roligt att vara med mormor, särskilt om man fick vara ensam med henne i ladugården på morgonen, så man försökte smyga upp för att inte väcka de andra. Det lyckades inte så ofta! Detta bevisar väl hur viktigt det är att "bli sedd" som barn, och Matilda förstod detta utan att ha läst det i någon bok eller gått någon utbildning i

Matilda Strand blev 93 år. Hon födde tio barn och blev familjens centrala punkt. Gården i Hjulatorp ägs fortfarande av barnen.

"barnkunskap". Hon ansåg – helt naturligt – att alla människor, små som stora, var viktiga och behövdes!

Jag/vi är hennes barnbarn som präglats så starkt av hennes person under våra barndoms och ungdoms somrar i Hjulatorp, och då förundras man ännu mer över henne. Hon borde väl ha fått nog av sin egen barnaskara: tio barn, varav tre tvillingpar! Men Matilda själv var tacksam och förnöjd, jag tror aldrig att jag hörde ett enda klagande ord från henne. Däremot kunde hon bli arg när något "krabbade", och det var väl tur för annars hade hon ju nästan varit överklig. När detta någon gång hände sa hon ofta "jästringen i'at", det var det grövsta uttryck hon använde.

Glädjas i det lilla

Jag förstår inte hur hon klarade av det hela? Visserligen var livet och tillvaron helt annorlunda då och ganska lika för de flesta: hårt arbete för brödfödan på gårdarna, men de kände ju inte till något annat sätt att leva. Å andra sidan slapp de alla nutidens stressande impulser från omvärlden, men ändå, att mitt i den tunga grå vardagen kunna förstå vad som var

viktigt och som gav livet rikedom! Och att dessutom – mitt i det eviga slitet – kunna plocka fram guldgrubba att glädjas åt och njuta av och att skratta! Detta kunde också mormor Matilda.

Jag har så många minnen från Hjulatorp och av alla vänliga, arbetsamma och trygga människor i byn, även de som var barn då och i vår ålder. Vi hade mycket roligt tillsammans, och aldrig fanns det någon känsla av "att vara till besvär", tvärtom! Vi fick "ta plats", vi hörde till! Och om jag skulle skriva ner allt jag minns så skulle det kunna fylla en helt egen upplaga av Bergs krönika. Och Hjulatorp lever ännu tack vare de engagerade, duktiga och trygga människor som nu bor och verkar i byn, om än på ett modernare sätt än det Matilda var van vid. Tiden och utvecklingen har letat sig fram även till denna lilla plats på jorden

Bodde hemma livet ut

Matilda fick ett långt liv och kunde bo kvar hemma nästan ända till slutet, detta tack vare hennes barn som fanns där för henne på ålderns höst och vinter, precis så som hon själv funnits där för alla under hela sitt liv. Hon fick slutligen gå till vila 1991, vid 93 års ålder.

Ja, jag tycker att Matilda är värd en liten plats i Bergs krönika, även om hon själv aldrig skulle ha tyckt så eller gått med på det. Men jag tror att hon förlåter mig. Och när och om jag någon gång får frågan: "Vem beundrar du mest?" så blir alltid svaret: Min mormor Matilda! Och där slutar min hyllning till en mycket betydelsefull människa.

Matilda Strand omgiven av sin familj, maken Hugo och de tio barnen. Matilda födde tre tvillingpar vilket torde vara unikt.

Noterat i Smålandsposten 1909

sammanställt av Eric Lillienberg

23 januari: Till omläggning och förbättring af den mellan Furuledet och gränsen mellan Berg och Asa socknar fallande delen av vägen från Furuledet till Strålsund får af stadsbidraget lyftas 3.800 kronor vid förstende af kontraktet, samnt lika mycket varje gång 1 sept 1909, den 1 mars 1910 och den 1 sept 1910.

16 juni: Föredrag om emigration: samnt om medel mot densamma höll lantbrukaren SJ Samuelsson, Grimslöf sistlidene fredag kl 3 em i Berg sockenstuga. Föredraget som framfördes med värme och kraft åhördes av en ganska talrik publik, skrives till oss.

24 juli: Poststationen i Bergslund, som för några år sedan i brist på föreståndare förflyttades från sockenstugan invid Bergs kyrka till Söreskog, kommer den 1 Augusti att åter förläggas till sockenstugan med fröken Hulda Kristina Maria Andersson som föreståndare. Poststationen har under den tid densamma varit förlagd till Söreskog på ett förtjänstfullt sätt förestått av hemmansägare Carl Severin Persson.

9 september: Ett fosterlänskt möte hölls vid Bergs kyrka den 5 September till vilket inbjudan utfärdats af flera allmogemän i Ormesberga och Bergs församlingar. Vid mötet som trots det dåliga vädret besöktes af omkr. 500 personer begärdes ordet först af lantbrukare Jonas Aug. Jonasson, Hjulatorp, som speciellt gav uttryck för de tankar som rör sig bland Sveriges jordbrukare. Han betonade att allmogen var beredd till kraftigt motstånd mot tidens radikala tendenser och att man ville upprätthålla ordning samnt skydda fädernesarvets tro och bekännelse. Hr. Jonassons yttrande underströks af andra talare hvarefter den resolution i denna riktning antogs för att frambäras till konungen.

Olyckshändelse: Då hemmansägare Johannes Andersson i Bråt Berg socken häromdagens kulle köra till kvarnen råkade af någon anledning fimmerstången att urkoppla då A körde ner för en backe, hvarvid A slungades mot en stengärdesgård och ådrog sig svåra slag i hufvudet.

Fastighetsaffärer 2009

Bergs-Söreskog 1:10. Säljare: Jes Bodis dödsbo, Ingolf Madsen, Jörgen Struski. Köpare: Ebba och Per Thykjaer Justesen. Pris: 747 175 kronor..

Bergs Björka 1:14. Säljare: Anette Haufe och Johannes Knulst. Köpare: Frank Schröder och Frederieke Sennema. Pris: 1 300 000 kronor.

Bergs-Björka 2:23. Säljare: Anna Gunborg Rasmussen. Köpare: Peter Ericsson. Pris: 580 000 kronor.

Berg 9:3. Säljare: Ann-Christin Skogström. Köpare: Sten Skogström. Gåva 1/2.

Berg 6:10. Säljare: Vägverket Produktion Syd. Köpare: Svevia AB. Pris: 7 000 kronor.

Bergs-Söreskog 2:1. Säljare: Anders Abrahamsson och Petra Elmlund. Köpare: Per Martin Lamme och Helena Marianne Krantz Lamme. Pris: 1 400 000 kronor.

Bergs-Björka 2:20. Säljare: Berta Lisa Hansson. Köpare: Gunilla Maria Lindahl. Pris: 675 000 kronor.

Bergs-Söreskog 1:9. Säljare: Inga Britta Pehrsson. Köpare: Lars-Göran Pehrsson. Gåva.

Matkull 1:2. Säljare: Mimmi Johansson, Birgit Nilsson, Karl Ingemar Nilsson. Köpare: Erik Hansson och Jenny Jonsson. Pris: 3 150 000 kronor.

Ingelstorp:1:19, 2:9 samt 2:11. Säljare: Karl Erik Karlsson och Bertil Karlsson. Köpare: Michael och Åsa Svensson. Pris: 2 000 000 kronor.

Bergs-Söreskog 1:11. Säljare: Henrik Pehrsson. Köpare: Linda Charlotte Pehrsson. Gåva.

Lädja 4:2. Säljare: Alice Liljegren. Köpare: Alice Liljegrens dödsbo.

Lädja 6:4. Säljare: Göran Persson. Köpare: Marie Magnusson. Gåva 1/2.

Bergs-Sandvik 7:1. Säljare: Roger och Elisabeth Hesslind. Köpare: Patrik Bo Johan Olsson och Louise Lillemor Christine Sjödahl. Pris: 760 000 kronor.

Ernatorp 5:4. Säljare: Sven Johansson. Köpare: Richard Petersson Bjurström och Maria Bjurström. Pris 2 030 000 kronor.

Inge och Christer Magnusson omgivna av årets stipendiater, från vänster Daniel Manna, Madeleine Gustavsson, Kim Eriksson-Lilja samt Anna Gustavsson. Jacob Gehrman ovan.

Årets Magnussonstipendiater

av Lars-Göran Hedstig

Söndagen den 18/10 delades stipendier ur Torsten och Maria Magnussons stiftelse ut för andra gången sedan bildandet. Fem stolta stipendiater mottog en check på vardera 20.000:- för sina eftergymnasiala studier. I år hade hela 26 ansökningar kommit styrelsen tillhanda, samtliga insända från unga människor som för närvarande är eller tidigare har varit folkbokförda i Asa, Aneboda och Bergs församlingar. Utdelningsceremonin var en del av den gudstjänst som hölls av komminister Heidi Sydmark. Bedårande sång framfördes av Ellen-Maria Broman och Lisa Svärd och stiftelsens grundare, Inge Magnusson, var själv på plats för att delta i utdelningen i sällskap med sin bror Christer Magnusson. Efter avslutad gudstjänst intogs en festmåltid i Aneboda bygdegård.

Årets stipendiater:

Kim Eriksson-Lilja, lärare med inriktning mot förskola, specialisering Skapande bild och musik, Borås

Daniel Manna, läkarstuderande med inriktning mot kirurgi

Madeleine Gustavsson, logoped med inriktning mot öron-, näsa-, hals, Göteborg

Jacob Gehrman, samhällsvetenskapligt miljövetarprogram med inriktning mot nationalekonomi, Göteborg

Anna Gustavsson, ekosystemteknik, civilingenjörsprogram med miljöinriktning, Lund

Personnotiser 2009

Födda

Karl *Emil* William Ericsson, son till Hedvig Fleischer och Peter Ericsson, Fagerås, född den 1 mars.

Matilda Edit Karin Ericson, dotter till Sara och Mats Ericson, Håknahult, född den 21 juni.

Arvid Karl Anders Olsson, son till Louise Sjödahl och Patrik Bo Johan Olsson, Slätthult, född den 14 september.

Rättelse, Bergs krönika 2008: Anja Asp, dotter till Jessica Asp och Magnus Ericsson, Björka, född den 20 juni 2008.

Konfirmerade i Bergs kyrka

Adam Gustavsson, Hjulatorp, Wilhelm Johansson, Skrivaregården, Johan Magnusson, Bergs prästgård, Viktor Nilsson, Bredhult, Moa Olofsson, Bråt, Jakob Ståhl, Bråt och Jakob Thomasson, Källehult.

Vigda

Nina Lennartsson och Anders Strand, Lädja, vigdes den 28 februari i Bergs kyrka.

Carina Petersson och Håkan Palm, Lädja, vigdes den 11 april.

Jenny Jonsson och Erik Hansson, Matkull, vigdes den 1 augusti i Bergs kyrka.

Charlotta Hansson och Mark Hamilton, Bergs prästgård, vigdes den 25 augusti på Centrallasarettet i Växjö.

Kirsti Haugsand och Ian Wennerholm, Matkull, vigdes den 5 september på Lilla Matkull, Berg.

Döda

8 maj: Maj Nylander, Söreskog, född den 21 maj 1919.

26 juli: Monica Rosander, Lädja, född den 20 januari 1946.

14 augusti: Arne Andersson, Lädja Knapagård, född den 22 maj 1919.

30 augusti: Charlotta Hansson, Bergs prästgård, född den 25 februari 1956.

21 september: Roland Johansson, Berg, född den 15 september 1915.

9 november: Anders Svensson, Lövhult, född den 24 april 1925.

Personer från andra församlingar som gravsatts i Berg

Carl-Olof Johansson, Onsala och Berg, född den 21 juni 1927, död den 8 april 2009.

Gunvor Nilsson, Växjö, tidigare Lädja, född den 23 november 1911, död den 17 maj 2009.

Gun Jonasson, Moheda, tidigare Holma, född den 10 februari 1930, död den 31 maj 2009.

Kerstin Jonasson, Lammhult, tidigare Fagerås, född den 30 juli 1925, död den 12 juni 2009.

Kjell Eriksson, Växjö, tidigare Lövhult, född den 21 juli 1927, död den 24 juli 2009.

Maj Britt Andersson, Gårdsby, född den 14 september 1923 i Fagerås, död den 7 augusti 2009.

Nils Signahl, Torpsbruk, tidigare Vråen, född den 3 november 1920, död den 19 augusti 2009.

Befolkningssiffror:

I mars 2010 var invånarantalet i Berg 499 personer.

Äldst i församlingen var vid årsskiftet Inga-Britta Pehrsson, Sörskog, född den 30 mars 1917 och äldsta manliga församlingsbo var Göte Andersson, Bredhult, född den 5 mars 1918.

Hänt i Berg

Ett sammandrag av vad som hänt i Berg under året som gått, i stort och i smått.

Januari

6 januari: Ljugudstjänst i Bergs kyrka med sång och musik.

11 januari: Julgransdans, med sedvanlig god uppslutning av barn i alla åldrar och deras föräldrar samt mor- och farföräldrar.

15 januari: Start igen för luftgevärsskyttet i Bergs bygdegård.

Februari

19 februari: Dags för första mötet inför Bergveckan och många nya idéer ventilerades.

22 februari: Nykterhetslogen Förgät mig ej firade 100 år och fyllde Bergs bygdegård. Deltog gjorde medlemmar i logen genom åren.

24 februari: Årsmöte i ridklubben. Föreläsare Jan Hagström.

Mars

1 mars: Korplaget Lädja Bambis föll i säsongsavslutningen mot IST.

22 mars: Årsmöte hembygdsföreningen Bengt Göransson ny ordförande efter Inga-Gun Andersson som förtjänstfullt innehaft posten i flera år.

April

4 april: Lutherhjälpsdag i Bergs kyrka. Sång av Lena Hoel Aldén och

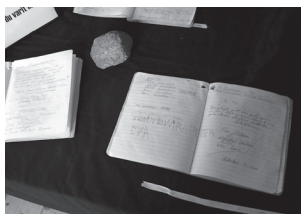
Sockenrådets ordförande Lars-Erik Persson ansvarade för brasan på julgransdansens. Till vänster kommer tomten på besök.

Välbesökta dagar på café Kaffebönan i Bergs bygdegård.

Öppen trädgård hos Eva Karlsson i Berg.

Besöksbok från Site-non-site Hultakllint

Anna Gustavsson, både stipendiat och caféinnehavare.

Kaffetår vid Lädja skola efter rotevandringen i Hult.

Utställt i Lädja skola.

Slåttergille i hembygdsparken med många flitiga liar och räfsor.

Siri Hoel samt Anita Boström på flygel. All behållning till Lutherhjälpen.

13 april: Påskvandring från Bergs gamla kyrkogård till kyrkan, familjemässa.

18 april: Lilla Björka inleder säsongen med föreläsning av Astrid Surmatz med temat: Elin Wägner, Astrid Lindgren och kontorsflickans diskreta charm.

24 april: Vårstädnings i hembygdsgården. Lika säkert vårtecken som sädersärlan och vitsipporna.

30 april: Välbesökt valborgsmässöfirande, dock utan eld och fyrverkerier på grund av den torra väderleken. Eva Valente, nyinflyttad i Lädja, vårtalade.

Maj

6 maj: Ställ frågor om Leader Linné, var rubriken till inbjudan. Verksamhetsledare Annika Nilsson informerade i sockenstugan. Efter mötet träffades deltagarna ytterligare en gång och bestämde att arbeta fram en ansökan till ett utvecklingsprojekt. Sockenrådet tillfrågas, och accepterar, att bli projektägare.

21 maj: Elwy Löwall i Bergs tapetserarverkstad öppnar Sveas hörna, en enkel kaffeservering under sommarens helger.

Juni

20 juni: Scoutfesten i scoutstugan, med sedvanlig tipsrunda och fem-

Helena Kumlin har eget väveri i Lädja som hon visade upp under Bergveckan.

Mopedrallyt har blivit en riktig folkfest, för både mopedförare och publik.

Unga krafter vid lyckohjulet på Bergveckan.

Karl-Olof Gustafssons träskulpturer.

kamp, dans runt stängen samt kaffe och kringlor.

27 juni: Start för årets Bergvecka med ännu ett deltagarrekor, 165 startande, för det inledande mopedrallyt. Veckan blev överlag lyckad, med många besökare på de olika evenemangen, vilket är en trend genom åren. Konserterna i kyrkan drog stor publik, liksom hembygdsföreningens arrangemang på onsdagen och festkvällen i bygdegården.

Juli

4 juli: Sista helgen på Bergveckan med bland annat riduppvisningen på Hösatorpet som hölls mitt under ett kraftigt åskväder över bygden.

24 juli: Traditionsräddat slättergille i hembygdsgården, med liar, räfsor, orkester och gröt.

30 juli: Sommarkväll på Lilla Björka med Marianne Enge Swartz som berättade om Elin Wägners internationella engagemang.

Augusti

1 augusti: Hembygdsföreningens årliga rotevandring hölls i år i Hult under ledning av Erik Andersson.

20 augusti: Sommarkväll på Lilla Björka med Erika Lagerbielke. Om hur design påverkar våra sinnen.

23 augusti: Årets prestigefyllda Bergmästerskap i fotboll slutade med Berg som segrare, följt av Holma- och Lädjalagen i nämnd ordning.

25 augusti: Sommarkväll på Lilla Björka med kulturjournalisten Märta Holkers.

September

20 september: Trädgårdsträff med landskapsarkitekten Eva Sundin som inför 20-talet deltagare berättade hur man ska planera sin trädgård.

25 september: Teater i Berg, Två systrar, en fartfylld resa om kärlek och svartsjuka av och med Mary Lou Ward. Och som vanligt när Mary Lou står för fiolerna så kom publiken.

Oktober

10 oktober: Bergs kyrka stängs på obestämd tid på grund av mögelangrepp och de hälsorisker det medför. Nya prover ska tas och tills vidare hålls kyrkan stängd av arbetsmiljösäl.

18 oktober: Årets sockenstämma i bygdegården med stor uppslutning. Lars-Göran Pehrsson som varit med i sockenrådet sedan starten 1989 och tidigare varit dess ordförande avgick. Årets gäst var smittskyddsläkare

Lena Hoel Aldén, sång, och Anders Aldén, cello, under konserten Ad lib 7.

Pelargoner i Lilla Björkas matsal.

Allsång på Hinsekind med fullsatt loge, under Birgitta och Lars Jönetegs ledning.

Lars-Erik Lindén ställde ut scenografier i miniatyrer i Bergs tapetserarverkstad.

Bergs hembygdsgård under Bergveckan.

Hantverk utställt i Lädja skola.

Rynkade pannor i panelen vid informationsmötet om Bergs kyrkas framtid: Från vänster: Jens Linder, Växjö stift, Samuel Palmblad, Smålands museum, Bengt Ivar Peterson, Annika Stacke och Linnea Ivarsson, från kyrkoråd och kyrkonämnd, Christer Wisbrant, stiftsingenjör, Torbjörn Sjögren, stiftsantikvarie samt Kristoffer Tarstad, Växjö kyrkliga samfällighet.

Arne Runehagen, apropå svininfluensan och den kommande massvaccineringen. Många frågor ställdes och fick sakkunniga svar.

18 oktober: Stipendieutdelning ur Torsten och Maria Magnussons stiftelse. Fem stipendiater fick ta emot en check på vardera 20 000 kronor, bland andra Anna Gustavsson, Madeleine Gustafsson och Jacob Gehrman från Berg.

20 oktober: Rättvisemärkt fika i Bergs tapetserarverkstad, visar hur en nationell kampanj kan få genomslag även i Berg.

23 oktober: Säsongsavslutning i hembygdsgården med Kura skymning.

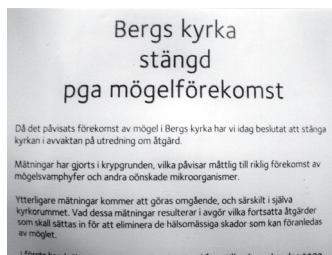
November

14 november: Höstfest arrangerad av sockenrådet dit nyinflyttade Bergbor var speciellt inbjudna.

28 november: Röda korsets adventfest med luciatåg. Auktion och lotterier gav totalt 9 190 kronor till Röda korsets hjälpverksamhet.

December

9 december: Stort informationsmöte om kyrkans framtid på initiativ av

*Sista kyrkorådsmötet i Berg före samgåendet med Asa och Aneboda församlingar:
Främre raden: Helena Klasson, Linnéa Ivarsson, Inga-Gun Andersson. Bakre raden:
Gustav Andersson, Karl Johan Krantz, Erik Andersson och Filip Karlsson.*

Bergs kyrkoråd och Bergs sockenråd. En rad experter från stiftet deltog liksom representanter från Bergs nuvarande kyrkoråd och kyrkonämnd. Deltagarna krävde att åtgärder vidtas snabbt så att kyrkan åter kan öppnas.

10 december: Sockenrådet får beskedet att vår projektansökan Knuff delvis beviljats. Den del som avsåg projektledare samt en mindre summa till studieresa, totalt 145 000 kronor beviljades, vilket var ungefär hälften av de ansökta medlen. Sju ansökningar hade lämnats in till jobbet som projektledare – under förutsättning att projektet blir av

15 december: Julklappshoppning och luciafirande avslutade terminen för Lammhults ridklubb.

31 december: Bergs församling upphör och går upp i den nya Asa-Aneboda-Berg församling.

Styrelsen för Bergs hembygdsförening 2010

ordf. Bengt Göransson, Lädja, sekr. Torsten Persson, Lädja, kassör Lena Johansson, Lövhult, ledamöter: Erik Andersson, Hult, Ingrid Johansson, Sörskog, Eva Karlsson, Berg, Sara Karlsson, Lädja, Lars Nyvall, Fagerås. Suppleanter: Inga-Gun Andersson, Tors, Irene Eng, Ernatorp, Märta Schlecker, Berg.

Innehåll

Verksamhetsberättelse 2009	1
I kamp för nykterheten	6
Jerker Haglund	
Elin Wägners liv i Berg	14
Thage G. Peterson	
Minnesår för Elin Wägner	20
Marianne Enge Swartz, Charlotte Branting	
Bergs församling till ända	26
Bengt Ivar Peterson	
Mögelangrepp stängde kyrkan	32
Kerstin Haggren	
Väder och natur 2009	35
Erik Andersson	
Mormor Matilda!	40
Eva Johansson	
Noterat i Smålandsposten 1909	43
Eric Lillienberg	
Fastighetsaffärer 2009	44
Årets Magnussonstipendiater	45
Lars-Göran Hedstig	
Personnotiser 2009	46
Hänt i Berg 2009	48

Pris: 75 kr

Krönikan ges ut av Bergs hembygdsförening
Föreningens bg: 394-8247
Krönikan tillhandahålles genom:

Märta Schlecker
Fiskaregården, Berg
360 30 Lammhult
tel: 0472-720 93

Bengt Göransson
Lädja Trulsagård 3
360 30 Lammhult
tel: 0472-750 27

ISSN 0281-912

Alla årgångar av krönikan
från 1944 och framåt finns
att köpa.

De tre senaste till åsatt pris
och tidigare årgångar för
20 kr.

Hela upplagan 1944-2006
för 800 kr.